

Till Kulturdepartementet

Remiss angående departementspromemorian "inordnandet av Statens centrum för arkitektur och design i Moderna museet – en kraftsamling för konsten arkitekturen och formen"

Sammanfattning av ArkDes remissvar:

Regeringen har i promemoria per 2015-04-01 (D-nr Ku2015-01181/KI) presenterat förslaget att de båda museerna, Moderna museet (MM) och Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes), läggs samman i en ny och gemensam myndighet med start from 2015-10-01. Svar från respektive remissinstans skall lämnas till Kulturdepartementet senast den 13 maj 2015.

ArkDes ställer sig positivt till förslaget. Ledningen vill dock peka på ett antal viktiga förutsättningar (enligt nedan) som är avgörande för att sammanslagningen i enlighet med förslaget skall bli framgångsrikt.

Viktiga förutsättningar:

- Tidpunkten för start av den nya gemensamma myndigheten bör av praktiska skäl vara 2016-01-01
- ArkDes verksamhetsområden, Arkitektur, Form, Design och Mötesplatsuppdraget bör ledas av en sakkunnig chef/representant för verksamheten med auktoritet, förankring och djup kunskap inom områdena arkitektur, stadsplanering och bostadspolitik och design
- Det är viktigt att säkerställa att ArkDes inflytande på uppdraget att forma den nya gemensamma organisationen varför uppdraget jämbördigt bör tillfalla myndigheternas nuvarande överintendenter, fram till datumet för organisationsförändringen
- ArkDes flerfaldiga uppdrag som landets enda museum/ centrum för arkitektur, design, och mötesplatsuppdraget måste präglas av entydiga skrivningar som innebär att verksamheten blir urskiljbar, uppföljningsbar och intakt i jämförelse med idag
- ArkDes mötesplatsuppdrag som dels kräver gestaltning, kunskap från samlingar, forskning och pedagogik, dels kräver nära samarbete med det omgivande samhället, måste fortsatt säkras en stabil finansieringen över tid med medel som är öronmärkta.
- Att Arkdes försäkras vara den långsiktiga bäraren av mötesplatsuppdraget oaktat vad andra nu pågående utredningar må komma fram till.
- Att det etablerade namnet ArkDes (eller liknande som anger uppdraget) skall finnas representerat i ett framtida gemensamt myndighetsnamn
- Att ett kommande insynsråd har som idag en djup specialistkunskap och förankring i ArkDes nuvarande uppdrag, arkitektur och design

Kommentarer

I det följande ger ArkDes en sammanfattande beskrivning, och analys, av läget idag vad avser mötesplatsuppdraget, myndighets-samverkan och samarbetet med Moderna museet som inspel till departementets fortsatta beredning av förslagen i promemorian.

Samverkan mellan ArkDes och MM – Stödfunktioner och innehåll

ArkDes menar att det påbörjade nära samarbetet med MM avseende olika stödfunktioner inom administration, ekonomi, fastighet och innehåll m.m., ger möjlighet för att gå vidare med andra resurser som t.ex. till stöd för utställningsverksamhet, fotografi, värddar, kommunikation och med ytterligare samutnyttjande av exempelvis utställningslokaler, verkstadslokaler, temporära magasin, digitaliseringskapacitet etc..

ArkDes och MM har också inlett ett samarbete även kring utställningar och program. Under 2015 kommer en av ArkDes tre stora utställningar att genomföras i samarbete med MM, under 2016 genomförs en gemensam utställningsproduktion och där det även finns för år 2017 planer på en gemensam produktion i samband med att Bauhaus firar hundraårsjubileum. De sedan hösten 2014 pågående samarbetena både administrativt och innehållsmässigt möjliggjorts genom de tydligt skilda uppdragen som kräver både olika aktiviteter och gestaltning men som också ger förutsättningar för gemensamma teman, aktiviteter och innehåll genom fruktbart olika och gemensamma kunskaper.

Andra myndigheter som berörs

I Promemorian nämns en rad museer inom konst- och kulturarvssektorerna (men även andra sektorer), intresse- och medlemsorganisationer som KRO, Svensk form m.fl., men även andra myndigheter såsom Statens Konstråd, RAÄ m.fl. Dessa och andra har ArkDes under årens lopp samarbetet och kretsen av samarbetspartner har vidgats främst inom ramen för mötesplatsuppdraget

Under de senaste fem åren har samarbetet med nordiska aktörer som DAC, Köpenhamn och DOGA, Oslo vidareutvecklats och de nordiska arkitekturmuseerna, bland annat med framdrivandet av gemensamma utställningar och utbyte antingen av hela eller delar samt deltagande i workshops med olika temata. Under 2015 fortsätter utbytet inom ramen för OAT och arkitekturbiennalen i Venedig.

Mötesplatsuppdraget

ArkDes har under de år som ansvaret för mötesplatsen legat här kunnat konstatera betydelsen av att förena uppdraget med den forskning som bedrivs, med de samlingar som ArkDes har att förvalta, med det specialbibliotek som inryms i verksamheten, med gestaltningsförmågan i utställningsformen och med uppmärksam och efterfrågad pedagogik. Samtliga dessa delar av organisationen är nu väl integrerade för att samspelt stärka mötesplatsuppdraget till gagn för allmänheten i form av såväl publik som medborgare.

Ser man till mötesplatsuppdraget, där tyngdpunkten av departementspromemorian ligger, är det viktigt att den sätts i ett sammanhang. De politiska ambitionerna för arkitektur- och designområdena som närmast manifesterades i de nationella mål som en

enig riksdag fattade beslut om år 1998, har fått än större betydelse i regeringens politik. Det mötesplatsuppdrag som ArkDes fick för att vara motor och påverkande för ca sex år sedan, och som förtydligats under senare år, är närmast unikt i världen. Regering och riksdag har också genom åren gång efter annan pekat ut ArkDes som en given aktör i sammanhanget och därvid också stärkt myndighetens budget vid upprepade tillfällen. Skälet är förutom kompetens friheten från en egen agenda, medlemintressen eller att vara intresseägare och inte heller att vara normgivande. ArkDes kan utgöra en neutral mötesplats för diskussion och reflektion och en samarbetspart som behärskar att med egen sakkunskap också förmå omfatta hela perspektiv från energihushållning till gestaltning.

För de extra medel som tillfördes ArkDes finns nu en tydligare strategi och även till uppdraget anpassade förändringar av organisationen och budgeten. I detta ligger även nyrekrytering av spetskompetenser. ArkDes har utvecklat den digitala plattformen Hållbarstad som numera utgör en viktig del även i Boverkets och fyra andra myndigheters plattformsuppdrag. Allt fler aktörer vill bidra med innehåll, där det bara under det senaste halvåret anslutet sig flera av Sveriges största kommuner utöver en mängd aktörer inom civilsamhället. En mängd aktiviteter, med bäring på långsiktighet, har genomförts genom åren i nära samverkan med externa parter.

Den forskarmiljö som ArkDes med stor framgång etablerat under de senaste fem åren är i sig en mötesplats där ArkDes, akademi, näringsliv och civilsamhällets organisationer förenas kring relevanta samtidsfrågor som rör sig om exempelvis stadsplanering, kulturarv, medborgarperspektiv och demokrati, men även kring frågor om trygghet i miljonprogramsområden.

Slutsatsen är att forskningen och mötesplatsuppdraget hänger ihop och bidrar till att ge ArkDes den trovärdighet som krävs ifall man vara en mötesplats med bl.a. forskning och kunskap som grund. Också samlingarna har stärkts av mötesplatsuppdraget på samma sätt som också mötesplatsuppdraget stärkts av samlingarna. Den samlade erfarenheten av de numera sex år som gått sedan uppdraget kom att vidgas visar på att det finns ett starkt behov av en tydlig och stark, statlig aktör, än viktigare idag då den nya regeringen avser lansera en helt ny bostadspolitik och där en nu pågående statlig utredning kommer att föreslå nya mål för arkitektur- och designpolitiken. Denna aktör måste stå fri från egna agendor och normgivande uppdrag för att kunna genomföra samarbeten med trovärdighet och integritet. ArkDes menar att ArkDes förmåga att driva och utveckla mötesplatsuppdraget är mycket god och att uppdraget bör även framledes ligga på ArkDes. ArkDes mening är att helheten bör beaktas och de fördelar som finns i att kunna gestalta och utveckla mötesplatsuppdraget med stöd av en hel organisation; samlingar, forskning, pedagogik och publikverksamhet kan inte underskattas.

Departementets förslag och ArkDes bedömning

<p>Departementets bedömning: Mot bakgrund av de behov som finns av en strategisk kompetensförsörjning och av att samla administrativa och ekonomiska resurser bedöms att det är mest ändamålsenligt att samla uppgifter för Moderna museet och Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) i en myndighet. Den uppgift som lagts på</p>

ArkDes att även vara en mötesplats för arkitektur, form och design bör föras över till den myndigheten och anges i dess instruktion.

ArkDes bedömning: I en framtida ny organisation måste ArkDes kunna urskiljas tydligt i allt från uppdragsbeskrivning till namn för att det unika uppdraget ska kunna identifieras, behålla trovärdigheten och kunna kommuniceras för att nås av såväl internationella som nationella publikationer, forskning, organisationer osv och andra som aktivt eller slumpmässigt söker ArkDes ämnen och kunskaper som i så många olika avseenden och i hög grad påverkar alla.

Departementets förslag: De mål och uppgifter som i dag gäller för de berörda myndigheterna ska även gälla i fortsättningen, både vad gäller den traditionella museiverksamheten och uppgiften att vara mötesplats.

ArkDes bedömning: ArkDes delar departementets uppfattning att ArkDes mål och uppgifter ska hållas samman oavsett organisationsform. Detta med tillägget att ArkDes som namn och varumärke kvarstår som en del i den nya organisationen med de i förslaget identifierade ansvarsområdena.

Departementets förslag: Myndigheten ska vara en enrådgivningsmyndighet och ledas av en överintendent. Vid myndigheten ska det finnas ett insynsråd.

ArkDes bedömning:

ArkDes menar att myndighetens insynsråd ska ha en stark representation av ledamöter med kunskap inom arkitektur och design

Departementets bedömning: De föreslagna organisationsförändringarna förväntas medföra vissa ekonomiska samordningsvinster, framför allt vad gäller myndigheternas administrativa funktioner. Det torde i sin tur frigöra resurser för kärnverksamheterna, vilket innebär en mer effektiv användning av statens medel.

ArkDes bedömning: ArkDes instämmer i bedömningen.

Departementets förslag: Den organisatoriska förändringen av Statens centrum för arkitektur och design och Moderna museet ska träda i kraft den 1 oktober 2015.

Ett uppdrag ges till Statens centrum för arkitektur och design att förbereda överföring av uppgifter till Moderna museet den 1 oktober 2015 och förbereda avveckling av myndigheten den 30 september 2015.

Ett uppdrag ges till Moderna museet att förbereda inordnande av uppgifter från Statens centrum för arkitektur och design den 1 oktober 2015.

ArkDes bedömning: Skulle ett beslut fattas i promemorians riktning är det ArkDes mening att genomförandet sker per den 1 januari 2016. Därtill är det ArkDes mening att det bör ankomma på bägge myndigheters överintendenter, eller de personer som de själva utser, att gemensamt förbereda för den nya organisationen. Det finns flera skäl till varför den 1 januari 2016 är ett mer praktiskt datum. Dels följer det gängse

budgetprocesser, dels blir det ett naturligt avslut både vad gäller ekonomi och avslutande av myndighetsarkiv.

De två myndigheternas myndighetsstrukturer skiljer sig åt och när beslut är fattat är det viktigt att ta tillvara det bästa ur varje myndighets befintliga struktur och bilda i ordets bokstavliga mening en ny myndighet. EN myndighet som tack vare sin karaktär kan vitalisera, vara en förebild och erbjuda kunskaper till andra organisationsförändringar, både allmänt och specifikt inom denna sektor. Självklart gäller detta framförallt de olika uppdragen mer än de rent administrativa. Sverige ska på sikt kunna erbjuda det riktigt intressanta och påverkande vad gäller de olika innehållens specifika karaktärer men också storslagenheten och det oväntade i gemensamma satsningar – som ett resultat av just såväl olikheter som likheter.

För ArkDes

Kerstin Brunnberg

Tillförordnad Överintendent

Stockholm den 11 maj 2015